

політики на середньострокову перспективу та спрямування податкових надходжень у сфері, від яких залежить довгострокове економічне зростання.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є формування інституційних аспектів раціональної податкової системи, в якій необхідно використовувати регулюючу функцію податкової системи у вигляді надання пільгового оподаткування, зробити пільги більш прозорими та підвищити їх стимулюючі і регулюючі властивості. Виконання цих та інших завдань приведе до успішного досягнення поставленої мети реформування податкової системи держави – формування максимально досконалої системи оподаткування в Україні і, як наслідок, економічного росту загалом.

Джерела та література:

1. Варналій З. С. Реформування податкової системи в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Випуск 24. – С. 69-76.
2. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2012. – 416 с.
3. Молдован О. Податковий кодекс: чи буде краще для України? // Дзеркало тижня. – 2010. – №44.
4. Нагорняк Г. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення // Галицький економічний вісник. – 2010. – №2(27). – С. 140-152.
5. Олейнікова Л. П. Удосконалення політики держави у сфері оподаткування як елемент забезпечення економічного зростання // Економічні науки. Вісник ЖДТУ. – 2011. – №1(55). – С. 250-253.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., №2755-VI. [Електронний ресурс]. Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
7. Степанюк Н. А. Трансформаційні процеси у податковій системі України // Фінансова система України. Наукові записки. Серія «Економіка». – 2011. – №16. – С. 77-81.
8. Череп А. В., Барабанова В. В. Податкова реформа – реальність чи прогнози // Збірник наукових праць НУДПСУ. – 2011. – №1. – С. 594-600.

Фомішина В.М.

УДК 330. 101. 541

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАОЩАДЖУВАЛЬНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ДЕЯКИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Анотація. У статті проведено аналіз інтенсивності заощаджувально-інвестиційних процесів у провідних країнах світу у деяких угрупованнях країн та встановлено їх взаємозв'язок з темпами економічного розвитку для виявлення потенційних можливостей поступального руху національних економік.

Ключові слова: національні заощадження, заощадження домогосподарств, інвестиції, нагромадження капіталу, економічне зростання.

Аннотация. В статье проведен анализ интенсивности сберегательно-инвестиционных процессов в ведущих странах мира и некоторых их группировках для выявления возможностей поступательного развития национальных экономик.

Ключевые слова: национальные сбережения, сбережения домохозяйств, инвестиции, накопление капитала, экономический рост.

Summary. The article analyzed the intensity of saving and investment processes in the leading countries of the world and some groupings of countries and established their relationship with the pace of economic development to identify potential growth of the national economies. The relationship between the share of savings in disposable income, investments in fixed assets and economic growth is confirmed. It is shown that the global recession has certainly affected the growth rates of most countries in the last decade, with the greatest impact of the global crisis has had on the dynamics of gross capital formation in the EU. Sharp drop in this indicator in 2009 was proof Keynesian hypothesis of constancy and variability of consumption savings and investment. Was found that the U.S. national savings rate is lower than in the EU, while a number of countries showing growth of gross savings. First a major Asian exporters such as Japan and China, as well as oil exporters, including most of the OPEC countries and Russia. This group of countries save more than investing, demonstrate better dynamics as key macroeconomic development and performance of the major industries, primarily industry and are the main suppliers of saving the world financial market.

Keywords: national savings, household savings, investments, capital accumulation, economic growth.

Постановка проблеми. Міжнародний досвід свідчить, що існує чітка залежність між часткою заощаджень у наявному доході населення, інвестиціями в основний капітал і темпами зростання економіки. Зміна норми заощадження відображає коливання переваг між поточним і майбутнім споживанням. Країни з вищою нормою заощаджень загалом відрізняються вищими темпами зростання (наприклад, Японія); країни з нижчою нормою заощаджень – нижчими (наприклад, США). Для обґрунтування цього положення є актуальним аналіз показників, що характеризують динаміку економічного розвитку і національних заощаджень деяких розвинених країн, зокрема, ЄС, Японії, США.

Огляд останніх досліджень. Актуальність проблеми наукового обґрунтування заощаджувально-інвестиційних процесів привертають до неї увагу наукових інститутів, окремих вчених і наукових шкіл.

Найбільш повно проблеми заощаджень та їх конвертації в інвестиційні ресурси досліджуються в роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як М. Алексеєнко, О. Ватаманюк, А. Вдовиченко, В. Геєць, М. Далаймі, М. Денисенко, С. Захарін, В. Карковська, Б. Кваснюк, І. Крючкова, М. Маковецький, С. Панчишин, Л. Прокопишин, М. Савлук, В. Рисін, П. Толмачов, В. Томас, Л. Федулова, А. Ходжаян, Л. Шинкарук, С. Шумська тощо. Водночас чимало питань в теорії заощаджень залишаються невирішеними. Найчастіше в працях вітчизняних вчених розглядаються деякі аспекти формування заощаджень окремих інституційних одиниць (насамперед домогосподарств), проблеми їх перетворення в зобов'язання банків. На даний час не вирішені питання формування національних заощаджень та їх повної трансформації в інвестиційні ресурси розвитку національних економік.

Формулювання завдання дослідження. Метою даного дослідження є аналіз інтенсивності заощаджувально-інвестиційних процесів у провідних країнах світу та встановлення їх взаємозв'язку з темпами економічного розвитку для виявлення потенційних можливостей поступального руху національних економік.

Виклад основного матеріалу.

Глобальна рецесія безумовно вплинула на показники зростання більшості країн протягом останнього десятиліття. Середньорічні темпи зростання в ЄС склали 1,3%. Найбільше зростання було зафіксовано у Словаччині (4,9%), Литві (4,6%), Румунії (4,2%). Найнижчими були показники зростання в Італії (0,3%), Португалії і Данії (по 0,7%), Німеччині (0,9%) і Франції (1,1%) (Рис. 1). Найбільший вплив глобальна криза справила на динаміку валового нагромадження капіталу в країнах ЄС: різке падіння цього показника у 2009 р. є підтвердженням кейнсіанської гіпотези про постійність споживання і мінливість заощадження і інвестицій. На частку валового нагромадження

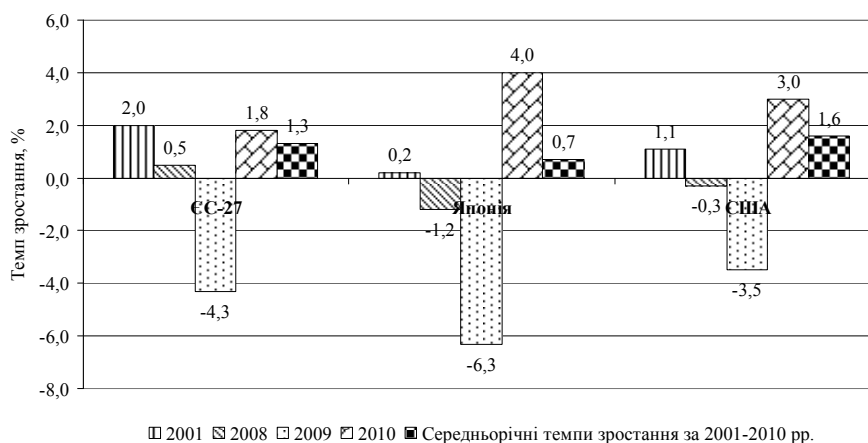

Рис. 1. Динаміка реального ВВП в країнах ЄС, Японії та США, 2001–2010 рр., % до попереднього року [5]

капіталу у 2010 р. в країнах ЄС припадало 18,5% ВВП. Валові національні заощадження в зоні євро (13 країн) у 2010 р. склали в середньому 19,6% від ВВП, і серед країн ЄС досягли найвищого рівня в Австрії (25,0%) і Румунії (25,0%) і найнижчого – в Греції (4,0%) (рис. 2).

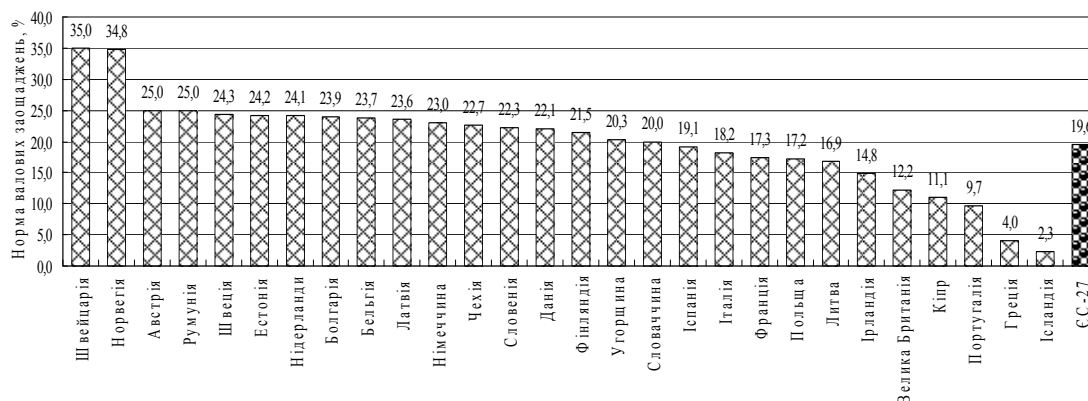

Рис. 2. Норма валових заощаджень в країнах ЄС (%), 2010 р. [5]

Основним постачальником заощаджень, що генерують економічне зростання, в країнах ЄС є домогосподарства: «заощадження сімей є основним внутрішнім джерелом для фінансування капіталовкладень» [5]. В Німеччині, Франції, Японії заощадження домогосподарств складають близько половини суми чистих капіталовкладень. В Японії населення контролює величезні фінансові активи: у докризовий період відношення суми активів, що належать населенню, до їх річного заробітку складало близько 150%, тобто заощадження перевищували дохід у півтора рази. Заощадження майже повністю інвестувалися, причому значна їх частка вкладалась у пенсійні фонди. В КНР, якій вдалося уникнути

економічного спаду, норма заощаджень значно вища, ніж у США.

Рівень заощаджень домогосподарств в країнах зони євро у 2010 р. був на 1,4% вищим (13,7%), ніж в країнах ЄС-27 (12,3%). Цей розрив пояснюється відносно низькою нормою заощаджень Великобританії (6,0%) і високими показниками в Іспанії (18,1%) і Німеччині (17,5%). Серед країн-членів зони євро, у вісьмох країнах норма заощаджень домогосподарств вища за середню по ЄС-27, а в сімох країнах – нижча. Високий рівень заощаджень серед країн-членів ЄС поза зоною євро був зафіксований у Швеції (13,4%) (рис. 3).

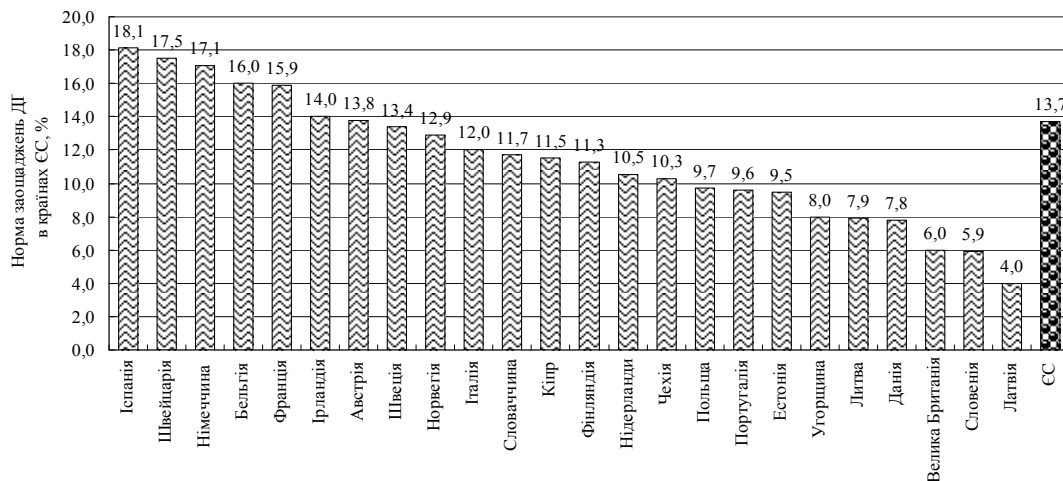

Рис. 3. Норма заощаджень домогосподарств в країнах ЄС, 2010 р., % [5]

Заощадження домогосподарств є джерелом інвестиційних ресурсів, причому вчені вказують як на його важливість, так і важкопередбачуваність, яка може ставати чинником дестабілізації інвестиційного процесу [1, с. 27–32]. Для процесу трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиційні ресурси необхідні певні мотивації, недостатність або відсутність яких порушує інвестиційний процес. Основні напрямки інвестиційної діяльності домогосподарств передбачають або пряму участь в інвестуванні, або використання фінансових посередників (банки, інвестиційні фонди, страхові компанії, НПФ і т.п.). У 2010 р. норма інвестицій домогосподарств в ЄС становила 8,1%. Цей показник коливався від 5,01% в Великобританії до 10% і більше в Бельгії, Чехії, Нідерландах і Фінляндії; в Латвії (3,8%) та Литві (3,2%) був нижче зазначеного діапазону (рис. 4).

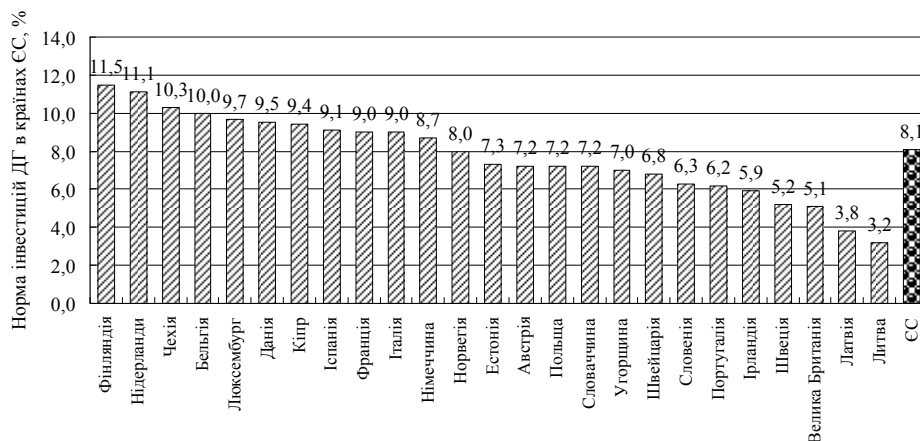

Рис. 4. Норма інвестицій домогосподарств в країнах ЄС (%), 2010 р. [5]

Дослідження проблем сучасного етапу розвитку країн світу показує, що заощадження (як державні, так і приватні), продовжують відігравати вирішальну роль в інвестиційному процесі, спрямованому у фізичний капітал. Серед країн ЄС спостерігаються значні розбіжності в інтенсивності інвестиційного процесу, які пояснюються відмінностями в рівнях економічного розвитку, а також динамікою зростання протягом останніх років. Переважну більшість інвестицій було здійснено в приватному секторі: приватні інвестиції в ЄС склали 15,9%, державному секторі – 2,7% (загалом – 18,6% ВВП). Найбільша інвестиційна активність держави спостерігається в Польщі (5,6%) і Румунії (5,5%), у той час як приватні інвестиції були найвищими в Австрії (19,6%).

В 2010 р. валове нагромадження основного капіталу складало 18,5% ВВП в ЄС-27 і 19,1% в зоні євро. Найвищим цей показник був у Болгарії (23,5%), Румунії (22,7%), Іспанії (22,5%); найнижчим – в Ірландії (11,5%), Великобританії і Греції (14,7%) (рис. 5).

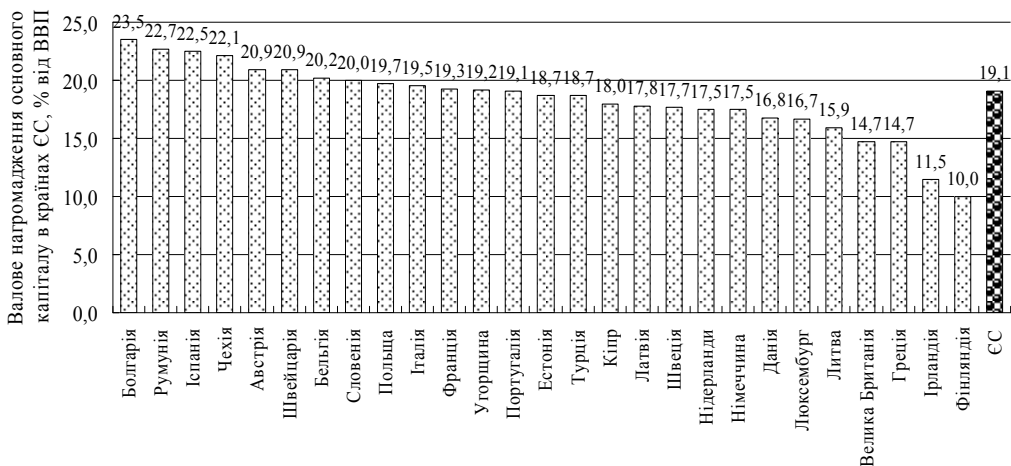

Рис. 5. Валове нагромадження основного капіталу в країнах Європи, 2010 р. (% від ВВП) [5]

В США рівень національних заощаджень є нижчим, ніж у країнах ЄС (13,1% та 19,6% відповідно у 2010 р.) та скорочувався до початку кризи 2008-2009 рр. (рис. 6).

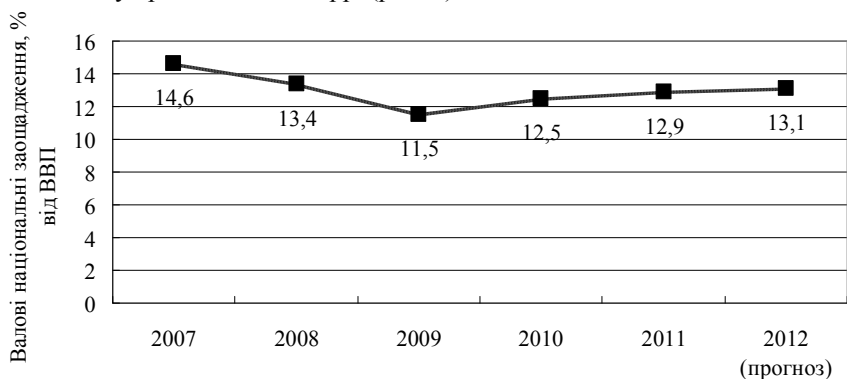

Рис. 6. Валові національні заощадження США, % від ВВП [2]

Наявність значного платіжного дефіциту США супроводжувалося ростом рівня заощаджень з боку низки країн. Найперше це великі азійські експортери, такі як Японія та Китай, а також експортери нафти, включаючи більшість країн ОПЕК і Росію. Ці групи країн заощаджують більше, ніж інвестують, і виступають основними постачальниками заощаджень на світовий фінансовий ринок.

В зростаючій економіці Китаю високі темпи росту капіталовкладень нині підтримуються не тільки заощадженнями домогосподарств, але і високою нормою нагромадження за рахунок тезаврованих підприємцями сум і поточного прибутку компаній і держави. Завдяки могутньому заощаджувальному потенціалу в Китаї не відбулося спаду інвестиційної активності під час останньої кризи; спираючись на свій державний сектор і державний контроль над банками, країна показала позитивну інвестиційну динаміку [3]. Водночас в економіці США, де протягом останнього десятиліття норма заощаджень була низькою, обсяги фінансово-інвестиційних ресурсів скоротувалися, починаючи з 1960-х рр., а під впливом нинішньої фінансової кризи різко зменшилися що супроводжувалося погіршенням як основних макроекономічних показників розвитку, так і показників функціонування основних галузей, у першу чергу, промисловості (рис. 7).

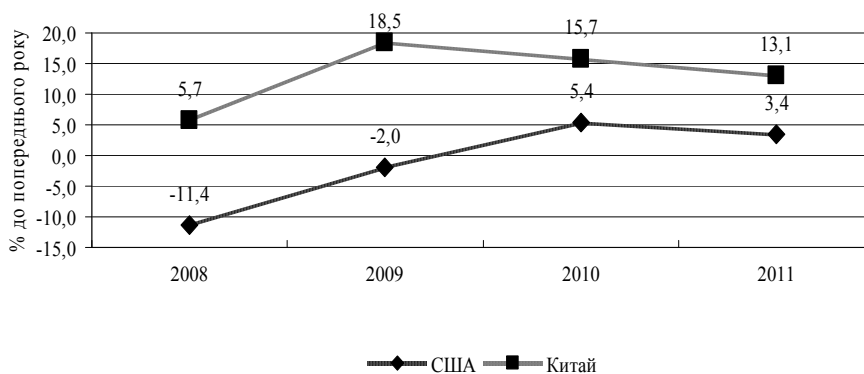

Рис. 7. Динаміка промислового виробництва в США і Китаї, % до попереднього року [3]

Зазначені протилежно направлені інвестиційні тренди США та Китаю мали наслідком стрімке зростання ВВП Китаю і суттєве скорочення ВВП США. Нині Китай випередив всі інші країни за обсягами фондів, які використовуються на цілі інвестування у фізичний капітал. Стрімке скорочення рівня нагромадження в США призвело до того, що норма нагромадження в США становить менше третини від китайської. Рівень капіталовкладень в економіці Китаю високий – більше 40% ВВП. В 2009 р. 45% інвестицій в економіку міст були державними, а 55% – приватними. Контролюючи майже половину всіх заощаджувально-інвестиційних ресурсів, держава в цій країні здатна визначати і загальний рівень інвестиційної активності.

Суттєві за обсягом національні заощадження дозволили не тільки підтримувати стабільність національної економіки і забезпечити незалежність від зовнішніх джерел фінансування в умовах сучасної кризи, але і перетворили КНР у одного з найбільших кредиторів. Протягом останніх років Китай фінансує бюджетний дефіцит США; лише за березень 2010 р. він придбав облігації США майже на 24 млрд. дол. [5]. Отже, країни, які мають в розпорядженні більш національні заощаджувально-фінансові ресурси і спрямовують їх у традиційний фізичний капітал, демонструють не тільки вищу здатність до здійснення інвестиційної політики, але і більшу захищеність від коливань світової економічної кон'юнктури.

Висновки. Загальні інвестиційні можливості національних економік зумовлюються величиною заощаджень і їх використанням на цілі нагромадження капіталу. За таких умов формування стратегії поступального розвитку доцільно вибудовувати, ґрунтуючись в першу чергу на власних фінансових ресурсах.

Джерела та література:

1. Кравченко В. В. Основные направления инвестиционной деятельности домохозяйств в национальной экономике / В. В. Кравченко, Т. С. Чунихина // Економічний простір. – 2008. – № 16. – С. 27-32.
2. Огляд світової економіки // Бюлетень Національного банку України. – 2012. – №2 (227). – с. 11.
3. Стенограмма заседания клуба «Содержательное единство»: доклад Д. Росса. – Ч. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kurginyan.ru/clubs.shtml?cat=41&id=510>
4. Является ли Китай примером успешной автократии? [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4298211,00.html>
5. National accounts – GDP. Statistics Explained (2012/1/1) [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/National_accounts

Uga I.

UDC 336

THE ROLE OF TAX REVENUES IN THE FORMATION OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE

РОЛЬ НАЛОГОВЫХ ПОСТУПЛЕНИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА УКРАИНЫ

Summary. The article discusses the dynamics of a share of revenues received in the form of taxes in the process of formation of the Ukrainian state budget income part during 2000-2013. The stress is made on the structure of direct and indirect taxes in the budget revenues and the issue of their optimal ratio. Amendments to the Tax Code in the direction of optimization of the country's taxation policy and tax rates as well as the shortcomings that still exist in the Ukrainian Tax System are also analyzed. The article also presents a comparative analysis of certain tax rates in the countries of the CIS and the developed market economy countries of Europe. The following main directions for the improvement of the country's budgetare-taxation policy have been identified: the need for the reduction of a specific share of indirect taxes in the tax revenues of the budget; optimization of number of taxes and rates of certain types of taxes. The article lists the main goals and tasks the implementation of which will facilitate the process of carrying out an efficient taxation policy, increase of tax revenues and social-economic development of the country. Quantitative and qualitative methods of research, as well as methods of analysis, synthesis and grouping have been used for studying of the issues covered by the article.

Keywords: taxes, state budget, taxation policy, tax revenues, income tax, profit tax, value-added tax (VAT), customs tax, property tax.

Анотация. В статье рассматривается динамика доли доходов, полученных в виде налогов в процессе формирования части бюджета государственных доходов Украины в течение 2000-2013 гг. Акцент делается на структуре прямых и косвенных налогов в бюджет и вопрос об их оптимальном соотношении. Анализируются поправки в Налоговый кодекс в направлении оптимизации политики налогообложения в стране и налоговой ставки, а также недостатки, которые все еще существуют в налоговой системе Украины.

Ключевые слова: налоги, государственный бюджет, налоговая политика, налоговые доходы, налог на прибыль, налог на добавленную стоимость (НДС), налог на имущество.

Анотация. У статті розглядається динаміка частки доходів, отриманих у вигляді податків у процесі формування частини бюджету державних доходів України протягом 2000-2013 рр.. Акцент робиться на структурі прямих і непрямих податків до бюджету доходів і питання про їх оптимальному